

Dvigala proizvaja pooblaščen strokovnjak pod nadzorom avtorja ter odbora za mehanizacijo in uporabo tehnologije, ki zagotavlja njegovo kakovost in trajnost.

Zaradi visoke inflacije in pogostih sprememb cen železa in drugih uporabljenih materialov vam lahko posredujemo le okvirno ceno dvigala. Ceno lahko približno izračunamo, če vemo, da je za izdelavo potrebnih 16 kg pocinkanih železnih cevi in

drugega železa (dvigalo je težko približno 12 kg) in 20 delovnih ur. Vzorec dvigala je na ogled v prostorih Čebelarske zveze Hrvatske, Ul. 8. maja 26/III v Zagrebu, kjer sprejemamo tudi naročila. Rok dobave je približno mesec dni po vplačilu na navedenem naslovu.

Prevedla: Polona Kosta
Pčela, št. 3/89

ZALOGE, RAZPOREDITEV HRANE IN PREZIMOVANJE ČEBEL

BRANKO RELIĆ

Piscu tega članka je eden izmed čebelarjev potožil, kakšno škodo je utrpel v zimi 1988/89. V pismu navaja, da so čebele prejšnja leta uspešno prezimile, vendar mu je spomladi 1989 od 40 čebeljih družin ostalo le 6, in to zelo slabih. Navaja tudi, da je jeseni 1988, zaradi toplega vremena in nevarnosti ropa, pričel s krmljenjem čebel 7. septembra in končal 10. oktobra. Navaja tudi, kaj je počel v boju proti varoozi in čebeljim boleznim.

Še precej čebelarjev je, ki si niso na jasnem, kako in kdaj naj oskrbijo čebeljo družino s hrano za prezimovanje, koliko hrane čebelja družina nujno potrebuje za prezimovanje, kakšna naj bo njena kakovost in kako naj bo hrana pozimi v čebeljem gnezdu razporejena.

Že iz čebelarjevega pisma je razvidno, da je napravil napako, saj je v sredini avgusta iztočil ves med, tudi med iz plodišča. Ta je bil čebelji družini nujno potreben za prezimovanje. Drugo hudo napako je naredil, ko je čebelje družine zelo pozno krmlil s sladkornim sirupom (še do polovice oktobra). Po moje je to največja napaka, saj je izčrpal zimske čebele, ki bi morale preživeti zimo in vzrediti prvo zalego. Izčrpane od krmljenja so bile čebele nesposobne za daljše življenje in so odmrle že v prvih zimskih mesecih. Torej, če čebelje družine nimajo dovolj velike zimske zaloge hrane, je potrebno krmljenje končati do konca avgusta. Kasneje, če je nujno, jih lahko krmiimo v prvi polovici septembra, da se jim zagotovijo najnujnejše zaloge hrane za zimo, vendar ne s sladkornim sirupom, temveč z medom iz lastnega čebelnjaka, pod pogo-

jem, da smo ugotovili, da so vse čebelje družine zdrave. Vendar pa niti tako krmljenje ni zanesljivo, predvsem ne pri slabih, zaradi premajhnega števila mladih čebel, ki izločajo vosek, in zaradi premalo toplote, saj lahko dodana hrana (med) ostane nepokrita, zato se pozimi lahko skisa in povzroči diarejo ali odmrtnje čebel.

Če ima čebelja družina zagotovljene minimalne zaloge hrane, avgusta pa smo za logo pozabili dopolniti, je bolje, da čebelam v drugi polovici zime dodamo sladkorno-medeno pogačo z dodatkom cvetnega prahu ali njegovim nadomestkom.

Te pogače je potrebno dodati tudi takrat, kadar imajo čebelje družine dovolj medu za prezimovanje, vendar pa nimajo dovolj cvetnega prahu, saj brez cvetnega prahu ni zaloge, čebelja družina pa bo odmrila tudi na satju, polnem medu. V naših krajih se pogosto dogaja, da pozimi prej odmrjejo zelo močne čebelje družine, ki imajo mlado, dobro matico, kot pa mnogo slabše s slabotno matico. To se dogaja zato, ker močne družine z dobro mlado matico dolgo skrbijo za zalego in jeseni (september-oktober) porabijo vse zaloge cvetnega prahu za negovanje zaloge. Ko naj bi se družina v drugi polovici zime obnovila in vzredila prvo generacijo čebel, tega ne zmore, saj v panju nima cvetnega prahu ali pa ne more priti do njega. Slabotne družine s slabšo matico kmalu prenehajo skrbeti za zalego in tako prihranijo zaloge cvetnega prahu za zimo, kar jim omogoča, da vzredijo nove generacije čebel, ki bodo zamenjale stare, med zimo obnemogle čebele.

Naši čebelarji mnogokrat razpravljajo o tem, kolikšne zaloge hrane so potrebne čebelam za uspešno prezimovanje. Naša teorija in praksa se razlikujeta od teorije in prakse nekaterih drugih dežel z intenzivnim čebelarjenjem. Večina naših čebelarjev meni, da za prezimovanje v naših pogojih zadostuje 15 kg medu na čebeljo družino. O zalogah cvetnega prahu za prezimitev čebel pa najpogosteje ne razmišljajo.

Resnica je, da močnejša čebelja družina v LR panju v naših pogojih ne bo porabila več kot 15 kg medu do prve paše. Vendar pa imajo velike zaloge medu (v ZDA in ZSSR priporočajo zazimitev čebeljih družin s 30–40 kg medu) pomembno vlogo pri uravnavanju toplotnega režima v panju. Pri večjih zalogah hrane bo nihanje temperature manjše, kar je zelo pomembno za življenje čebeljih družin.

Za uspešno prezimovanje čebel ni pomembna le količina hrane, temveč tudi razpored le-te v panju. V njem je lahko dovolj hrane in cvetnega prahu, vendar ju čebele ne bodo mogle dovolj izkoristiti, če sta razmetana. Recimo, da nekdo zazimi čebeljo družino v dveh LR panjih, ki imata po 20 satov. Če je v vsakem satu kilogram medu, ima zazimljena družina, ki zaseda pet satov, na voljo 5 kg medu. Torej, do prve zalege se čebele pomikajo za medom naprej, nazaj, vstran in navzgor, ko pa začnejo negovati zalego, je gruča ne bo zapustila in se ne bo pomikala za hrano. Gruča se tedaj najpogosteje pomika za hrano samo navzgor in če nad zalego ni medu, bo družina ob polnih zalogah medu odmrila zaradi lakote. Mnogi od nas so doživeli, da je družina zaradi lakote odmrila skupaj z zalego, čeprav je bila hrana v neposredni bližini. Zaloge hrane morajo biti vedno zbrane nad zimsko gručo čebel!

Ob oteženih pogojih zazimitev se pri čebeljih družinah pojavlja predčasna zalega, s tem pa se njihovi življenjski pogoji še poslabšajo. Zaradi odmrtja čebel zaradi slabe hrane (mana), zaradi diareje (nosema) ali varooze se v čebelji družini zbudi nagon po samoohranitvi družine. Čebele se pospešeno hranijo, povečujejo prehranjevanje matice, ki začne odlagati jajčeca. Zaradi intenzivnejše prehrane se v zadnjem črevesu kopičijo iztrebki, in če ni lepih dni, da bi se čebele otrebile, so še bolj vznemirjene,

ne, še bolj se hranijo, s tem pa svoj položaj še poslabšujejo in umirajo zaradi diareje. Če so vremenski pogoji ugodni, da čebele lahko občasno izletijo na trebilni izlet, se s pojavom predčasne zalege hitro izčrpajo zaloge medu in posebno še cvetnega prahu. Zaradi pomanjkanja cvetnega prahu preneha nadaljnja vzreja zalege, čebelja družina, pa čeprav delno obnovljena, se ne more bistveno okrepiti, celo slabi in od nje spomladi ni večje koristi. Če družina ni zazimljena z zadostno količino hrane, se lahko zaradi vzreje predčasne zalege zaloge hrane kmalu izčrpajo in družina lahko zaradi lakote odmre. Zazimiti moramo torej zdrave družine, z dobro mlado matico in z mladimi, neizčrpanimi čebelami ter s pravočasno zagotovljenimi velikimi zalogami kakovostne hrane (medu in cvetnega prahu). Zazimljene čebele naj se ne vznemirjajo, v panjih naj imajo dovolj zraka in dovolj prostora, panji pa naj bodo zaščiteni pred vetrom. Če bodo izpolnjeni ti pogoji, bodo čebelje družine uspešno preživele zimo.

Prevedla: Polona Kosta